

Sluttrapport
Venner for livet -på tegnspråk
- Fortellinger og fakta om døveskolen
Prosjektnummer 2015/RB13509

Venner for livet

Fortellinger og fakta om døveskolen i Norge fram til 1960

Venner for livet - intro

FREM TIL 1930 40 TALLET 50

< >

EDNING Hemmelig og litt ulovlig FAKTA Å holde rundt begge to FAKTA

[Om prosjektet](#)

Prosjektet er gjennomført av Statped
for Norges Døveforbund med støtte fra EkstraStiftelsen

Forord

Venner for livet – på tegnspråk er gjennomført av Statped for Norges døveforbund med støtte fra Extrastiftelsen. Boken *Venner for livet. Fortellinger og fakta om døveskolen i Norge frem til 1960* ble utgitt i 2012, og med dette prosjektet foreligger den nå også på tegnspråk. I sluttrapporten gjør vi rede for bakgrunnen for prosjektet, gjennomføringen og resultat.

Extrastiftelsen har med tildeling av midler til disse prosjektene gjort det mulig å dokumentere en viktig del av døvehistorien og den norske kulturarven. I 1825 ble Norges første døveskole etablert i Trondheim. Døveskolene har hatt en viktig rolle i døvesamfunnet, for utvikling av språk, kultur og identitet. Døveforeningene og Norges døveforbund ble stiftet med utgangspunkt i døveskolene.

Tegnspråkversjonen av *Venner for livet* lanseres samme år som Norges første, og siste, døveskole, AC Møller skole, legges ned. Høsten 2017 tar Trondheim kommune over ansvaret for opplæring av døve barn i kommunen og omegn. Døveskolene har gjennom historien vært gjenstand for både offentlig debatt og store omorganiseringer. Teknologiske nyvinninger som cochleaimplantat har også bidratt til muligheter til å forbedre hørsel og oppfattelse av tale. Dette, sammen med idealet om inkluderende skole der alle får sin opplæring på sin bostedsskole, har ført til omstillinger innenfor opplæringen av hørselshemmede. Satsing på tegnspråkopplæring for foreldre og lærere har bidratt til at flere i barnets nettverk kan tegnspråk. Dette, i tillegg til et utbygd spesialpedagogisk støttesystem, har ført til at døve barn har bedre muligheter for tilrettelagt opplæring i hjemmemiljøet. Elever som går på sin bostedsskole, kan imidlertid oppleve mange utfordringer som den eneste hørselshemmede eleven blant hørende barn. Som stortingsmelding nr 35 *Mål og mening* vektlegger er deltagelse i et språklig miljø viktig for utvikling av egen identitet. Barneboka *Venner for livet* som omhandler hvordan livet på døveskolen har utviklet seg, er et viktig påfyll for utvikling av egen identitet som hørselshemmet. Historier om døve elevers opplevelser fra døveskolene kan dermed gi andre hørselshemmede barn og unge en sterkere bevissthet om at de kan tilhøre et større fellesskap enn mange opplever i dag.

Vi vil rette en stor takk til alle som har bidrat i dette prosjektet. Både bak og foran kamera, hovedroller, bi-roller og statister, innhenting av rekvisitta, oversettelsesarbeid, i lydstudio, illustrasjoner og etterarbeid. En spesiell takk til barna, Siv, Stella, Mikal og Isaac, som har hovedrollene i fortellingene. I løpet av en uke la de ned en solid innsats både før, under og etter innspilling. Det ble lange dager med instruksjoner, nye opptak, skifting av klær og venting. På dagtid var de på den gamle døveskolen og på fritiden bodde de sammen i et moderne elevhjem. Ingen sovesal, men egne rom og vannklosett med toalettpapir.

Sammendrag

Bakgrunn for prosjektet

Barneboka *Venner for livet* gir et innblikk i livet på døveskolen. Den inneholder 4 kapitler med fakta og 4 noveller som er basert på intervju med døve som har gått på døveskoler på fra 1930-tallet frem til slutten av 60-tallet. Et viktig kjennetegn ved døvekulturen er at historier fra døvemiljøet blir formidlet fra person til person. Det var derfor behov for skriftliggjøring av hvordan døve har hatt det opp gjennom historien. På denne måten ville historiene få sin rettmessige plass som en del av den norske kulturarven. Boken har fått en rekke positive reaksjoner, og at dette har vært en etterlenget bok er vi ikke i tvil om. En annen viktig tilbakemelding fra brukere og fagfolk var at den burde være tilgjengelig også på tegnspråk. En tegnspråklig versjon av barneboka vil bidra til å synliggjøre døves stolthet over språket og den kulturen de er en del av. Den vil også være til stor glede for de som foretrekker å lese/innhente informasjon på sitt førstespråk, tegnspråk.

Målsetting

Den overordnede målsettingen med dette prosjektet var å utarbeide en tegnspråkoversettelse av boken. Novellene skulle dramatiseres, og målet var at også fakta-kapitlene skulle inneholde autentiske bilder og opptak. Dette for å gjøre den tegnpråklige presentasjonen mer spennende og innholdsrik. Tegnspråkversjonen skulle publiseres på nett slik at produktet var tilgjengelig både på PC og på mobile enheter.

Målgruppen er i hovedsak barn og unge som har tegnspråk som førstespråk. Andre målgrupper er foreldre, medelever og venner til hørselshemmede skolebarn, pedagoger og andre fagpersoner tilknyttet bostedsskoler og barnehager, vokse/eldre døve, Statped og interesseorganisasjoner for hørselshemmede.

Prosjektgjennomføring

Prosjektet er i all hovedsak gjennomført etter tidsplanen. Oversettelsesarbeidet med fortellerens tekster og faktakapitlene startet høsten 15 og opptak var ferdigstilt tidlig høst 2016. Grovredigering av opptak ble gjort fortløpende. I siste fase, høsten 2016, har multimedieutviklerne lagt et stort arbeid i etterarbeid med illustrasjoner og effekter samt oppbygging av nettsiden.

Prosjektgruppen har bestått av pedagoger, språkkonsulenter, multimedieutviklere og illustratør. Oddvei Irene Haugen som ledet arbeidet med boken har hatt en sentral rolle også i dette prosjektet. Dramatisering av novellene ble den mest krevende delen med planlegging av dreiebok, behov for mange ulike aktører og kulisser. Til hovedrollene var det naturlig å engasjere hørselshemmede barn, og vi fikk gleden av å jobbe med dyktige elever ved Vetland skole for hørselshemmede i Oslo.

Oppsummering og veien videre

Tegnspråkversjonen av boken er en nettversjon som er gratis og kan brukes av alle. Slik er historien nå lett tilgjengelig for hørselshemmede, deres nettverk og andre interesserte. Hørselshemmede elever kan lære om døveskolens opprinnelse og utvikling på tegnspråk. De kan se historier som forteller hvordan andre barn med hørselstap har opplevd sin skolegang, og hva tegnspråk og fellesskap med andre døve har betydd for dem. En kulturarv de kanskje kan identifisere seg med.

Ressursen er godt egnet som undervisningsmateriale, spesielt for skoler som har hørselshemmede elever. Lærere som underviser i tegnspråkfaget har etterspurt denne type ressurser, med dette får de en ny læringsressurs som kan brukes både i tegnspråk og i andre fag. Markedsføringen følges opp i Statpeds kanaler som statped.no, Statpeds kanaler i sosiale media, informasjonsskjermer på Statpeds lokasjoner i hele landet og på stand ved både nasjonale og internasjonale konferanser. Prosjekteier Norges døveforbund følger opp på samme måte via sine informasjonskanaler.

Innhold

1 Bakgrunn for prosjektet	4
1.2 Målsetting.....	5
2 Prosjektgjennomføring.....	5
3 Resultat.....	6
4 Oppsummering og veien videre	7

1 Bakgrunn for prosjektet

Utgangspunktet for å utarbeide boken *Venner for livet. Fortellinger og fakta om døveskolen i Norge frem til og med 1960-tallet* var at kjennskap til sin egen historie er viktig i barn og unges identitetsdannelse. Bevissthet om historie og utvikling er spesielt viktig for minoriteter, innenfor en majoritets- og en minoritetskultur. Stortingsmelding nr. 35 *Mål og mening* poengterer at tegnspråkbrukerne er en minoritet blant en talespråklig majoritet. I Norge regner Norges Døveforbund (NDF) med at det finnes ca. 5000 døve, i tillegg til at ca. 10 000 hørende personer benytter tegnspråk fordi de er i familie med eller er venner av døve. Det totale tallet på tegnspråkbrukere er ca. 16 500 når man også tar med fagfolk som benytter tegnspråk i sin yrkesutøving.

Barneboka *Venner for livet* gir et innblikk i livet på døveskolen. Den inneholder fire kapitler med fakta og fire noveller som er basert på intervju med døve som har gått på døveskoler fra 1930-tallet frem til slutten av 60-tallet. Forfatter Kjersti Wold har satt disse beretningene i en historisk kontekst, og hun har skapt spennende fortellinger som rommer både gleder og sorger. Karakterene vi møter, deres påfunn og tanker, viser oss betydningen av språk, identitet og fellesskap. Tiden fortellingene er satt inn i gir et godt bilde av både samtiden, undervisningsmetoder og livet på internatskole. Faktakapitlene er mer spesifikt om døveskolens opprinnelse og utvikling på 40, 50 og 60-tallet. Tema som berøres er undervisningen, fritid, hvordan krigen påvirket barna på døveskolen, utviklingen av hørselsteknisk utstyr og om den lange metodestriden: Tegnspråk eller tale. Her er også et stort bildemateriale og sitater fra intervju med tidligere elever ved døveskolen.

Boken har fått en rekke positive reaksjoner - at dette har vært en etterlengtet bok er vi ikke i tvil om. Et viktig kjennetegn ved døvekulturen er at historier fra døvemiljøet blir formidlet fra person til person. For å bevare historien for ettertiden var det derfor behov for skriftliggjøring av hvordan døve har hatt det opp gjennom historien. På denne måten ville historiene få sin rettmessige plass som en del av den norske kulturarven. En annen viktig tilbakemelding fra brukere og fagfolk var at den burde være tilgjengelig også på tegnspråk. En tegnspråklig versjon av barneboka vil bidra til å synliggjøre døves stolthet over språket og den kulturen de er en del av. Den vil også være til stor glede for de som foretrekker å lese/innhente informasjon på sitt førstespråk, tegnspråk.

1.2 Målsetting

Den overordnede målsettingen med dette prosjektet var å utarbeide en tegnspråkoversettelse av boken. Novellene skulle dramatiseres, og målet var at også faktakapitlene skulle inneholde autentiske bilder og opptak. Dette for å gjøre den tegnpråklige presentasjonen mer spennende og innholdsrik. Tegnspråkversjonen skulle publiseres på nett slik at produktet var tilgjengelig både på PC og på mobile enheter.

Målgruppen er i hovedsak barn og unge som har tegnspråk som førstespråk. Andre målgrupper er foreldre, medelever og venner til hørselshemmede skolebarn, pedagoger og andre fagpersoner tilknyttet bostedsskoler og barnehager, vokse/eldre døve, Statped og interesseorganisasjoner for hørselshemmede.

2 Prosjektgjennomføring

Prosjektet er som beskrevet i søknaden gjennomført av Statped læringsressurser og teknologiutvikling, SLoT (tidligere ALT, avdeling for læringsressurser og teknologiutvikling), i samarbeid med de som produserte boken ved Statped sørøst. Line Beate Tveit har vært prosjektleder i tett samarbeid med Oddveit Irene Haugen som var prosjektleder for boken. Haugen har hatt en sentral rolle i blant annet utforming av fortellingene, opptak og som forteller.

I første fase ble det satt ned en prosjektgruppe med pedagoger, språkkonsulenter, multimedieutviklere og illustratør. Vi så fort at dramatisering av novellene ble den mest krevende delen av prosjektet med planlegging av dreiebok, behov for mange ulike aktører og kulisser. Med tanke på lokasjon, rekvisitter og aktører ble løsningen en blanding av dramatisering og fortelling. Å gjøre opptak ute ble for ressurskrevende, alternativet ble utstrakt bruk av illustrasjoner for å skape tidsriktig miljø. Til hovedrollene var det naturlig å engasjere hørselshemmede barn, og vi fikk gleden av å jobbe med dyktige elever ved Vetland skole for hørselshemmede i Oslo. Høstferien 2015 jobbet de i Trondheim én uke, og bodde i et av elevhjemmene ved Statped midt. Scenene er flettet sammen med forteller og illustrasjoner.

Som rapportert i juni 2016 var det ingen store avvik i tidsplanen. Oversettelsesarbeidet med fortellerens tekster og faktakapitlene startet høsten 15 og opptak var ferdigstilt tidlig høst 2016. Grovredigering av opptak ble gjort fortløpende. I siste fase, høsten 2016, har multimedieutviklerne lagt et stort arbeid i etterarbeid med illustrasjoner og effekter samt oppbygging av nettsiden.

3 Resultat

Tegnspråkversjonen av boken *Venner for livet. Fortellinger og fakta om døveskolen i Norge fram til 1960* er lansert på <http://www.statped.no/venner-for-livet>. Nettsiden er tilpasser flere plattformer og kan brukes på storskjerm, PC, Mac, ulike nettbrett og mobiltelefoner. Alle videoene er med norsk tale og tekst.

Avspilling av video vises i det øverste videovinduet. Her ligger også en innledning der Oddvei Irene Haugen presenterer teksten som er på baksiden av boken. På tidslinjen under ligger alle kapitlene i samme rekkefølge som i boken, annenhver fakta og fortelling. I faktakapitlene har vi lagt opp til opp til en sterk sammenheng mellom bok og tegnspråkversjon.

Teksten er presentert sammen med bilder og sitater fra boken. I boken er disse kapitlenes mellom 5 og 7 sider med tekst og bilder, på tegnspråk ble dette filmer på 7-12 minutter. Fortellingene i boken er mer omfattende med sine 10-17 sider tekst. Oversatt, delvis dramatisert og gjenfortalt på tegnspråk, har dette blitt til kortfilmer på 35-50 minutter. Til hvert kapittel/video er det lagt inn linker til ulike tema slik at det skal bli lettere å navigere i teksten. Samme type linking er lagt inn i fortellingene.

I følge søknaden skulle det også lages en DVD av tegnspråkversjonen. Erfaringstall viser at det er svært liten etterspørsel etter DVD når den samme produksjonen ligger på nett. Ressursene ble heller lagt i utvikling og design av nettside som er kompatibel med alle plattformer.

4 Oppsummering og veien videre

Tegnspråkversjonen av boken er en nettversjon som er gratis og kan brukes av alle. Slik er historien nå lett tilgjengelig for hørselshemmede, deres nettverk og andre interesserte. Hørselshemmede elever kan lære om døveskolens opprinnelse og utvikling på tegnspråk. De kan se historier som forteller hvordan andre barn med hørselstap har opplevd sin skolegang, og hva tegnspråk og fellesskap med andre døve har betydd for dem. En kulturarv de kanskje kan identifisere seg meg.

Ressursen er godt egnet som undervisningsmateriale, spesielt for skoler som har hørselshemmede elever. Lærere som underviser i tegnspråkfaget har etterspurt denne type ressurser, med dette får de en ny læringsressurs som kan brukes både i tegnspråk og i andre fag. Innholde bærer i seg mange tema som for eksempel kan knyttes opp mot samfunnsfag, refleksjoner rundt minoriteter og minoritetsspørsmål samt den offentlige debatten om inkludering i skolen.

Markedsføringen av prosjektet startet allerede i oktober 2016, da en av filmene vist på døves kulturdager. Promoteringen følges opp i Statpeds kanaler som statped.no, Statpeds kanaler i sosiale media, informasjonsskjermer på Statpeds lokasjoner i hele landet og på stand ved både nasjonale og internasjonale konferanser. Prosjekteier Norges døveforbund følger opp på samme måte via sine informasjonskanaler.